

Dr. Άρης Ίκκος

Ο κ. Ίκκος είναι Γενικός Διευθυντής της JBR Hellas, εταιρείας Συμβούλων Επιχειρήσεων που παρέχει υπηρεσίες σε θέματα στρατηγικής και χρηματοοικονομικά θέματα. Ειδικεύεται σε θέματα Τουρισμού και είναι μέλος του διεθνούς ομίλου συμβούλων Horwath, που είναι παγκόσμιος leader σε θέματα τουρισμού

Διαφάνεια και Επιχειρηματικότητα **ή** **Αδιαφάνεια και Υπανάπτυξη**

Η σχέση Διαφάνειας και Ισονομίας ή μάλλον Διαφθοράς και Ανισότητας Ευκαιριών και Κοινωνικών Στρεβλώσεων έχει αναλυθεί κατά κόρον. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το θέμα αυτό έχει εξαντληθεί, πολύ δε περισσότερο τα σχετικά περιθώρια βελτίωσης, σήμερα θα αναφερθούμε σε μια άλλη διάσταση:

- Διαφάνεια και Επιχειρηματικότητα
- ή πώς η Αδιαφάνεια αποτελεί εξαιρετικά σημαντικό παράγοντα αναστολής της Επιχειρηματικότητας
- και γιατί αυτό αποτελεί μεγάλη πληγή στην ανάπτυξη της κοινωνίας.

Ο γνωστός οικονομολόγος των αρχών του προηγούμενου αιώνα Joseph Schumpeter όρισε τον Επιχειρηματία ως αυτόν που αναδιατάσσει τους παραγωγικούς πόρους μιας κοινωνίας με σκοπό:

- την παραγωγή νέων προϊόντων
- ή την παραγωγή υπαρχόντων προϊόντων με οικονομικότερο τρόπο
- ή προφανώς συνδυασμό των 2 αυτών σκοπών.

Με τον τρόπο αυτό η κοινωνία επωφελείται των δραστηριοτήτων του επιχειρηματία αποκτώντας νέα προϊόντα ή αποκτώντας τα υπάρχοντα προϊόντα με οικονομικότερο τρόπο, δηλαδή με μικρότερη κατανάλωση των πόρων της. Έτσι ο πραγματικός επιχειρηματίας είναι ένας πρωτοπόρος δημιουργός που ανοίγει νέους δρόμους που οι άλλοι ακολουθούν.

Είναι ενδιαφέρον ότι ο Schumpeter ονόμασε την επιχειρηματική αυτή διαδικασία «Δημιουργική Καταστροφή» (Creative Destruction) αναβαθμίζοντας την λαϊκή παροιμία «δεν γίνεται να φτιάξεις ομελέτα χωρίς να σπάσεις αυγά» στην πεμπτουσία της ανάπτυξης. Η ανάπτυξη λοιπόν (σε αντιδιαστολή με την απλή μεγέθυνση των οικονομικών μεγεθών) απαιτεί μια διαρκή διαδικασία μετάλλασξης του τρόπου χρήσης και εκμετάλλευσης των πόρων της κοινωνίας. Με δεδομένο ότι στην έναρξη της κάθε επιμέρους διαδικασίας τα αποτελέσματά της είναι άγνωστα, είναι προφανές ότι η κάθε επιμέρους διαδικασία αλλά και το σύνολο της ανάπτυξης βασίζεται σε ανθρώπους με δημιουργικό μυαλό και διάθεση ανάληψης κινδύνου (ρίσκου).

Οι επιχειρηματίες αυτοί ευδοκούν / ακμάζουν στις Ανοιχτές κοινωνίες όπου υπάρχει ισονομία και όπου η εξέλιξη και η ανέλιξη του καθενός βασίζεται κατά κύριο λόγο στις ικανότητες και τη δημιουργικότητά του. Γιατί ποιος ο λόγος να δημιουργείς και να διακινδυνεύεις, όταν η κοινωνία, κλείνοντας τα μάτια στους νόμους και τους κανόνες που η ίδια έχει θεσπίσει, ανταμείβει αυτούς που «κανονίζουν» τις δουλειές τους με συναλλαγές «κάτω από το τραπέζι»;

Έτσι λοιπόν, αντίθετα με τη συνήθη αντίληψη, οι έννοιες Επιχειρηματικότητα και Διαφθορά είναι διαμετρικά αντίθετες. Σε μια ανοιχτή κοινωνία, ο πετυχημένος επιχειρηματίας βασίζεται στη δύναμή του για «δημιουργική καταστροφή» και όχι σε κινήσεις «κάτω από το τραπέζι».

Αντίστοιχα, ο καθρέφτης της «αναξιοκρατίας» και της «διαφθοράς» στον κόσμο της επιχειρηματικότητας, είναι η αδυναμία ανάπτυξης και η δημιουργία «κλειστών» κοινωνιών (γνωστών και ως «κυκλωμάτων») βασισμένων στις γνωριμίες και στις συναλλαγές κάτω από το τραπέζι – ο επιχειρηματίας «μάγκας» δεν έχει καμία σχέση με τον επιχειρηματία «δημιουργό».

Είναι δε όχι μόνο λυπηρό αλλά και ιδιαίτερα αντιπαραγωγικό όταν η κοινωνία ανταμείβει τη διαφθορά θεωρώντας πετυχημένο τον επιχειρηματία «μάγκα» που μετέχει σε κυκλώματα και όχι αυτόν που αναπτύσσεται δημιουργικά. Γιατί με τον τρόπο αυτό εξωθεί ακόμα και τους δημιουργικούς της ανθρώπους στη συμμετοχή στη διαφθορά και μάλιστα όχι μόνο για λόγους επιβίωσης αλλά ακόμα και για λόγους κοινωνικής καταξίωσης. Αλήθεια πόσες φορές δεν έχουμε ακούσει ανθρώπους να λένε ότι αισθάνονται κορόιδα που «δεν τα πιάνουν» ή χάνουν δουλειές γιατί δεν «λάδωσαν» ή ακόμα χειρότερα, μέσα σε ένα κλίμα περιρρέουσας ατμόσφαιρας διαφθοράς, δεν μπορούν να πείσουν για την καθαρότητα των μεθόδων τους! Με άλλα λόγια η κοινωνική αποδοχή της διαφθοράς, πολύ δε περισσότερο η καταξίωση της, συμβάλλουν αποφασιστικά στην μετατροπή των εν δυνάμει πρωτοπόρων της κοινωνίας σε μέρος του αρνητικού δυναμικού της.

Είναι συνεπώς προφανές ότι, αν και σε προσωπικό επίπεδο η διαφθορά μπορεί να ωφελεί ορισμένους, σε κοινωνικό επίπεδο μας βλάπτει όλους **και** για τον πρόσθετο λόγο ότι δρα ανασταλτικά στα δημιουργικότερα στρώματα της κοινωνίας. Αντίθετα προάγει και ανακηρύσσει ως «επιχειρηματίες» ανθρώπους μη δημιουργικούς, με βασικά προσόντα τη συμμετοχή σε «κυκλώματα».

Τι μπορούμε να κάνουμε;

Η μέχρι στιγμής αντιμετώπιση του φαινομένου από την Πολιτεία βασίζεται στη θέσπιση ολοένα και πιο πολύπλοκων μηχανισμών ελέγχου του τρόπου λειτουργίας και παραγωγής των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα σε ότι αφορά στις συναλλαγές τους με τον Δημόσιο Τομέα. Ως αποτέλεσμα έχουμε μια διαρκώς αυξανόμενη τυπολατρία και γραφειοκρατία. Άποψή μου είναι ότι η μονομερής αντιμετώπιση με αυτόν τον τρόπο είναι λανθασμένη γιατί αφ' ενός η γραφειοκρατία αποτελεί νερό στο μύλο της διαφθοράς, αφ' ετέρου στα πλαίσια ικανοποίησης γραφειοκρατικών διαδικασιών, ο στόχος κάθε έργου περνάει σε δεύτερη μοίρα.

Αν, από την άλλη πλευρά, ο έλεγχος γίνεται με βάση το αποτέλεσμα και όχι μόνο τη συμπλήρωση γραφειοκρατικών εντύπων και διαδικασιών, ήδη θα έχουμε κάνει ένα πολύ μεγάλο βήμα: η αναξιοκρατία δεν θα μπορεί να είναι τόσο βάνουση ώστε να επιλέγονται λύσεις που δεν ανταποκρίνονται καν στις ανάγκες. Ούτε θα παρατηρείται το εξοργιστικό φαινόμενο όχι μόνο τα έργα να κοστίζουν ακριβά αλλά ούτε καν να μένουν αρκετά χρήματα για την υλοποίησή τους.

Για να δώσω ορισμένα παραδείγματα, σκεφτείτε την πίεση που θα ασκούσε στη λειτουργία του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ο έλεγχος και η διεθνής σύγκριση δεικτών όπως κόστος κατασκευής ανά χιλιόμετρο, ημέρες νοσηλείας αρρώστων, κόστος αποκομιδής σκουπιδιών ανά κάτοικο κλπ.

Και για να χρησιμοποιήσω και ένα παράδειγμα ελέγχου του ιδιωτικού τομέα μέσω αποτελέσματος και όχι διαδικασιών, θα αναφερθώ στο πρόσφατο «σκάνδαλο» της Αμερικής

όπου οι Επενδυτικές Τράπεζες προωθούσαν τις εταιρείες που χρηματοδοτούσαν συστήνοντας Αγορά (Buy) των μετοχών τους. Σημειωτέον ότι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί στις ΗΠΑ είναι από τους πιο εξελιγμένους. Όταν πρόσφατα, το Securities & Exchange Commission στις ΗΠΑ επέβαλλε στις Επενδυτικές Τράπεζες να δημοσιοποιούν το ποσοστό μετοχών που προτείνονται ως Πώληση (Sell) σε σχέση με το σύνολο των μετοχών, το ποσοστό αυτό για μια από τις πιο διάσημες Επενδυτικές Τράπεζες αυξήθηκε από 2% σε 22% μέσα σε 24 ώρες.

Πιστεύω πως αν κατακτήσουμε αυτούς τους 2 εφικτούς στόχους, της ικανοποίησης δηλαδή των κριτηρίων επάρκειας προσώπων και οργανισμών αλλά και πόρων για την εκτέλεση των έργων, ήδη θα έχουμε πετύχει σημαντική βελτίωση της καθημερινότητάς μας και των προοπτικών μας ως κοινωνία. Έχοντας δε εδραιώσει στη συνείδηση της κοινωνίας την έννοια του ότι δεν αποδέχεται λύσεις ανθρώπων και σχημάτων που δεν ικανοποιούν ελάχιστα κριτήρια απόδοσης, θα είμαστε πολύ πιο κοντά στο να πετύχουμε και τον απώτερο στόχο μας: αυτόν της Ορθολογικής Λειτουργίας που βασίζεται στην Διαφάνεια και την Αξιοκρατία και προωθεί την Ανάπτυξη μέσω της Δημιουργικότητας.